

Warszawa, 1 sierpnia 2002 r.

Opinia prawna
w sprawie skargi konstytucyjnej p. R. K.,
skierowanej do Trybunału Konstytucyjnego (sygn. akt SK.27/02)

Stosownie do zlecenia z dnia 19 lipca 2002 r. uprzejmie przedstawiam następującą opinię w sprawie skargi konstytucyjnej p. R. K. z dnia 10 maja 2002 r., zawierającej wnioski o stwierdzenie niezgodności z Konstytucją art. 39 ust. 3 pkt 4 ustawy z dnia 26 kwietnia 1996 r. o Służbie Więziennej (Dz. U. nr 61, poz. 283 z późn. zm.).

Zdaniem Skarżącego, wymieniony przepis narusza postanowienia art. 2, art. 24, art. 31 ust. 2 i 3, art. 45 ust. 1, art. 65 ust. 1 i art. 67 ust. 1 Konstytucji.

*

* * *

Zaskarżony przepis stanowi, że funkcjonariusza Służby Więziennej można zwolnić ze służby w przypadku nabycia prawa do emerytury z tytułu osiągnięcia 30 lat wysługi emerytalnej. Identycznie unormowanie zawierają art. 41 ust. 2 pkt 4 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (t. j. Dz. U. z 2002 r. nr 7, poz. 58 z późn. zm.) oraz art. 45 ust. 2 pkt 4 ustawy z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej (Dz. U. nr 78, poz. 462 z późn. zm.). W myśl art. 3 ust. 1 pkt 7 ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Urzędu Ochrony Państwa, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz. U. nr 53, poz. 214 z późn. zm.), zwanej dalej „ustawą”, pod pojęciem wysługi emerytalnej należy rozumieć okresy służby w Policji, Urzędzie Ochrony Państwa, Straży Granicznej, Biurze Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej lub Służbie Więziennej oraz okresy im równorzędne, wymienione enumeratywnie w art. 13 ust. 1. Funkcjonariuszowi zwolnionemu ze służby, który w dniu zwolnienia posiada 15 lat służby w tych formacjach, przysługuje tzw. emerytura policyjna (art. 12 ustawy). Podstawą wymiaru

tej emerytury stanowi uposażenie należne funkcjonariuszowi na ostatnio zajmowanym stanowisku.

Do wysługi emerytalnej funkcjonariusza, który w dniu zwolnienia posiadał 15 lat służby w wymienionych w ustawie (art. 12) służbach „mundurowych”, zalicza się m. innymi posiadane przed wstąpieniem do służby okresy składkowe i nieskładkowe w rozumieniu przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (art. 16 ust. 1 ustawy). Wysługa emerytalna może być nadto zwiększona na wniosek emerytowanego funkcjonariusza, który po zwolnieniu ze służby był zatrudniony przed dniem 1 stycznia 1999 r. w wymiarze czasu pracy nie niższym niż połowa pełnego wymiaru czasu pracy lub po dniu 31 grudnia 1998 r. podlegał ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowemu. Do wysługi dolicza się okres tego zatrudnienia lub okres opłacania składek na ubezpieczenia, jeżeli:

- 1) emerytura funkcjonariusza wynosi mniej niż 75 % podstawy jej wymiaru oraz
- 2) emerytowany funkcjonariusz ukończył 55 lat życia – mężczyzna i 50 lat – kobieta albo stał się inwalidą (art. 14 ust. 1 ustawy).

Funkcjonariuszowi zwolnionemu ze służby, w tym także funkcjonariuszowi Służby Więziennej, który legitymuje się okresem 15 lat służby, przysługuje emerytura w wysokości 40 % podstawy jej wymiaru. Ustawa przewiduje, że emerytura wzrasta za każdy dalszy rok służby oraz z kilku innych tytułów (art. 15 ust 1 – 4 ustawy).

Oceniając zasadność skargi należy mieć na względzie, że ustawa o Służbie Więziennej należy do kategorii szczególnych regulacji prawnych normujących zasady działania służb „mundurowych” oraz prawa i obowiązki funkcjonariuszy tych służb. Analiza porównawcza tych regulacji z aktami normatywnymi dotyczącymi służb i zawodów „cywilnych” wykazuje, że funkcjonariuszom mundurowym przysługuje znacznie szerszy zakres istotnych uprawnień i przywilejów o charakterze socjalnym, stanowiących – w intencji ustawodawcy – rekompensatę za zwiększone obowiązki oraz uciążliwości i ryzyko związane z pełnieniem służby. Do tej grupy praw funkcjonariuszy należy zaliczyć m. innymi uprawnienia emerytalne przewidziane w ustawie o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji (...). Jak wspomniałem, emerytura w wysokości 40 % podstawy jej wymiaru przysługuje już za 15 lat służby, zaś pełna maksymalna emerytura wynosi 75 % podstawy wymiaru.

Należyta, zgodna z oczekiwaniami społeczeństwa i dyspozycjami władz publicznych, realizacja ustawowych zadań służb mundurowych jest uwarunkowana wysokim poziomem sprawności ich działania. **Jest oczywiste, że jednym z warunków wysokiej sprawności tych służb jest właściwy dobór kadry funkcjonariuszy, polegający m. innymi na wymianie funkcjonariuszy w wieku zaawansowanym na młodszych. Temu właśnie celowi służy zaskarżony art. 39 ust. 3 pkt 4 ustawy o Służbie Więziennej, dopuszczający zwolnienie funkcjonariusza ze służby w przypadku nabycia przez niego prawa do emerytury z tytułu osiągnięcia 30 lat wysługi emerytalnej.** Możliwość zwolnienia dotyczy funkcjonariuszy, którzy legitymują się okresem służby uprawniającym do emerytury w wysokości co najmniej 40 % podstawy wymiaru. Osoby te uzyskują więc zabezpieczenie społeczne na poziomie co najmniej 2/5 uposażenia należnego im na ostatnio zajmowanym stanowisku.

Przepis art. 39 ust. 3 pkt 4 ustawy o Służbie Więziennej nie jest, rzecz jasna, korzystny dla funkcjonariuszy Służby Więziennej, ponieważ dopuszcza możliwość zwolnienia ze służby wbrew ich woli. Bezzasadna byłaby jednak teza, że zaskarżona ustawa nie powinna zawierać tego rodzaju rozwiązań. **W interesie bezpieczeństwa państwa i porządku publicznego leży, aby Służba Więzienna była formacją o wysokim poziomie sprawności i skuteczności działania. A to wymaga kształtowania odpowiedniej wiekowo struktury kadr tej Służby, zdolnych do prawidłowego wykonywania zadań.**

Należy przyjąć, że osoba wstępująca do służby mundurowej podejmuje swoją decyzję świadomie, mając na względzie zarówno korzyści i przywileje, jak i ryzyko oraz uciążliwości związane z pełnieniem tej służby. Przyjmując nawet krańcowy pogląd (wyrażony w opiniowanej skardze), że kwestionowany przepis wprowadza ograniczenia w zakresie korzystania z konstytucyjnych wolności i praw, należy stwierdzić, że w świetle postanowień art. 31 ust. 3 Konstytucji, ograniczenia te są konieczne ze względu na bezpieczeństwo państwa i porządek publiczny.

Reasumując wyrażam pogląd, że kwestionowany przepis nie narusza żadnego z wymienionych w skardze postanowień Konstytucji. Bezzasadność skargi jest oczywista. Charakter Służby Więziennej, będącej umundurowaną i uzbrojoną formacją apolityczną oraz jej zadania ustawowe uzasadniają wprowadzanie przepisów ułatwiających rozwiązanie stosunku służbowego z

funkcjonariuszem. Do tej grupy przepisów należy art. 39 ust. 3 pkt 4 ustawy o Służbie Więziennej.

Sporządził: Witold Pawełko